

Професоръ Д-ръ Б. Цоневъ.

Петко Р. Славейковъ.

Мжно се изброяватъ заслугитъ на Петко Р. Славейковъ. Мжно се оценяватъ. Тъхъ само чувствуваме всинца въ сърдцето си и ги изказваме съ едно сладко име „Дѣдо Славейковъ“. Това име изказва цѣлата признателностъ на българския народъ къмъ любимия покойникъ, и въ сжщото време съдържа всичкото значение на тоя старецъ за нашия народъ.

Изникналъ отъ срѣдъ народа, Славейковъ си остава за винаги негово чедо. Никой другъ не е билъ — а надали ще бжде — тъй популяренъ като него. Отъ Варна дори до Охридъ, отъ Видинъ до Цариградъ името Славейковъ звучи като славейско пѣние въ ушитъ на всички българи. И който е следилъ неговата обществена и писателска деятелностъ, веднага съ името заедно ще си спомни и хилядитъ заслуги на тоя старецъ. Ще си спомни скитаницитъ му по цѣла България, за да намѣри миръ отъ преследванията на гръцкитъ владици, но въ сжщото време да буди народно съзнание съ учението и проповѣдитъ си. Ще си спомни сърдечната му любовъ и преданостъ къмъ народната школа и черква, но въ сжщото време и дълбоката му омраза къмъ инороднитъ пастери на българския народъ тогава. Ще си спомни огромната му книжовна деятелностъ, която омайва човѣка, щомъ си помисли, че Славейковъ бѣ самоукъ човѣкъ и че всичко е постигналъ само съ извънредния си трудъ, безъ училища, безъ учители.

Днесъ за днесъ не е възможно вече таквазъ обширна дейностъ. Днесъ нашитъ дейци залавятъ само едно опредѣлено поле и тамъ развиватъ силитъ си. А Славейковъ какво не е билъ, какво не е писалъ? — Учителъ и политикъ, вестникарь и поетъ, писателъ и преводачъ, филологъ и историкъ — всичко бѣше и вършеше, но вършеше го надъханъ отъ истинска любовъ къмъ братята си и съ явна цель предъ очитъ си.

Още отъ шестнадесетата си годишнина, когато написа първата си сатира и отъ когато захвана неговото странствуване, па дори до последния си часъ, Славейковъ не е изгубилъ изпредвидъ тази благородна цель: да види братята си духовно и политически освободени, умствено и нравствено просвѣтени, външно и вътрешно опитомени. А това постигаше съ хиляди срѣдства: съ ходене, съ говорене, съ писане, съ възпѣване, съ присмиване.